

'EERLIJK Zouden we ALLES DELEN'

In de serie 'Verlangen naar'

6 december 2015

Henk Baars (overweging) – en Heleen Goddijn

Lezing: Lukas 16, 19-31

Er was een rijk man, die gekleed ging in purper en het fijnste linnen, en elke dag uitbundig feestvierde. Aan zijn poort lag een zekere Lazarus; hij was arm en zat onder de zweren. Hij had graag zijn honger gestild met wat er van de tafel van de rijke op de grond viel, maar nee, de honden kwamen en likten aan zijn zweren.

Toen kwam de arme te sterven; de engelen droegen hem in de schoot van Abraham. Ook de rijke stierf, en werd begraven. In het dodenrijk sloeg hij gekweld door pijn zijn ogen op en zag van verre Abraham met Lazarus in zijn schoot.

“Vader Abraham,” riep hij, “heb medelijden met me; stuur Lazarus om de toppen van zijn vingers nat te maken met water, en er mijn tong mee te verkoelen, want ik lijd hevig in dit vuur.”

Maar Abraham zei: “Kind, vergeet niet dat jij het heel je leven goed hebt gehad en Lazarus altijd slecht; nu wordt hij hier getroost, en jij lijdt pijn. Bovendien, er gaapt tussen ons en jullie een diepe kloof; al zou iemand van hier naar jullie willen oversteken, hij zou het niet kunnen; evenmin kan iemand van daar naar ons komen.”

Maar de rijke zei: “Dan, vader, vraag ik u hem naar mijn ouderlijk huis te sturen, want ik heb nog vijf broers. Laat hij hen gaan waarschuwen, zodat zij niet eveneens terechtkomen in dit oord van pijn.”

Maar Abraham zei: “Ze hebben Mozes en de Profeten; daar moeten ze naar luisteren.”

Maar hij zei: “Nee, vader Abraham, als iemand van de doden naar hen toe komt, dan zullen zij zich bekeren.”

Maar Abraham antwoordde: “Als ze niet naar Mozes en de Profeten luisteren, dan zullen ze zich ook niet laten overtuigen als iemand uit de doden opstaat.” ’

Casus¹

Mijn dossier is zoekgeraakt. Ik wist mijn nummer niet meer.

Ik moest mijn nummer zeggen. Mijn naam was niet genoeg.

Aan een naam hebben we niets, zei het loket. Uw nummer hebben we nodig.

Dam kunnen we zoeken in het bestand. U zit onder een code.

Ik heb toch een naam, zei ik.

We kunnen u alleen op nummer vinden, mijnheer.

Ik vergeet soms, zei ik. Ik ben suikerpatiënt. Ik ben soms ontregeld.

Daar hebben we niets mee te maken. Dat zijn dokterszaken. Wij willen alleen uw nummer.

Een lange rij stond achter mij. Er klonk steeds meer gemompel. Wie vergeet nu zijn nummer. Dan moet je wel stom zijn. We hebben hier allemaal een nummer. Je moet van goede huize komen als je hier komt zonder nummer.

Toen ging er een deur open.

Komt u maar even rustig hier zitten, zei een vriendelijke stem. Ik haal koffie voor u.

Toen ze terugkwam met haar koffie, wist ik mijn nummer weer.

Hoe is uw naam, zei het jonge meisje.

Ik noemde mijn naam.

Zo heet mijn vriend ook, zei ze. Ik vind het zo'n mooie naam.

Overweging

Ik kan het soms wel uitschreeuwen van verontwaardiging en vraag me af of ik in staat ben hierover een mooie preek te houden. Ik ben vaak te kwaad over allerlei incidenten en de grote ongelijkheid tussen arm en rijk. Wat valt daar nog aan origineels over te vertellen of over te preken. Zoals jullie al merkten word ik er bij Stek via de afdeling financiële hulpverlening dagelijks mee geconfronteerd. Er gaat zo verschrikkelijk veel fout bij de bureaucratische diensten, de belastingdienst, de regionale belastingen, de UWV enz. De overheid wordt door mensen als ik gezien als de grootste armoedeveroorzaker. Het is echt waar, bedrijven zijn soepeler in het derven van de schulden. De belastingdienst staat als het meest onwrikbaar te boek bij schuldhulpverleners. Om maar een voorbeeld te noemen en de voorbeelden die ik noemde zijn alleen nog maar situaties waarin je ziet dat mensen vermalen worden in het systeem. Soms heel begrijpelijk dat mensen na een hoop ellende niets meer te maken willen hebben met het systeem van verplichtingen, betalingen en schulden. Die worden dan dikwijls dakloos en worden dan zorgmijders genoemd.

Vanuit het Haagse platform dat Delen Achter De Duinen heet en waarvan 60 organisaties ondertussen lid zijn organiseerden we ooit fietstochten langs plekken van dakloosheid en armoede. Dikwijls voor politici en andere belangstellenden. We opperden ooit om ook eens fietstochten te houden langs plekken van rijkdom in Den Haag. De Vogelwijk en Wassenaar, maar ook de grote bankgebouwen en dan daarbij te vertellen hoe ongelijk het is. Het is er helaas nooit van gekomen, maar waar ik naar toe wil is de vraag wat nu je houding dient te zijn tegenover dit zo ongelijke

---

1 Uit 'Delen achter de duinen, Inspiratienota 2015'

systeem. Je hebt de econoom Piketty niet nodig om te zien dat steeds minder mensen steeds meer of bijna alles hebben en dat de verhoudingen compleet zoek zijn. In Nederland is geld genoeg maar nog steeds verkeren meer dan 1 miljoen mensen op of onder de armoedegrens. En dat lijkt tot nu toe bijzonder moeizaam te veranderen. Ik heb het niet over de buitenlanden en andere continenten waar in geheel andere verhoudingen het zonder meer nog schrijnender is. Het mechanisme onder rijk en arm is overal op de wereld hetzelfde.

En dan kom ik natuurlijk op dat voor velen van jullie overbekende verhaal van de rijke man en Lazarus. Een snoeihard verhaal eigenlijk. Je zou toch zeggen, help die gewetenloze rijke man nu toch maar, je kunt hem niet laten lijden. Het interessante is dat de schrift het heeft over een diepe afgrond. En ik leg dat uit als de maatschappelijke afgrond die er is tussen rijk en arm. Velen in het Benoordenhout hebben de hele wereld gezien, maar zijn nog nooit in de Schilderswijk, Spoorwijk of Laak geweest. Als je een concreet beroep doet op het geweten dan komt er wel wat los, maar ik noem dat charitas (pannetje soep). Daar is niets mis mee, want het is een deel van de oplossing, maar de afgrond blijft. Er komt geen verandering in het systeem. Kapitaal blijft kapitaal en verwoest teveel. We blijven die 1 miljoen mensen achterna zitten met regelingen, trajecten, schuldhulpverlening, nadat we een systeem hebben gebouwd om ze te straffen als ze niet kunnen betalen enz. En dat is politiek bepaald. Wij stemmen steeds en het blijft hetzelfde. Of je dat nu wil bestrijden of niet, we zijn op de een of andere manier verantwoordelijk voor het in stand houden van armoede. Inclusief ikzelf. De tekst uit de Schrift is eigenlijk nog harder dan wat ik zeg. Die komt erop neer dat je niet bij elkaar kunt komen, althans in de hemel en de hel. Maar natuurlijk is die hemel en die hel hier. De truc in het verhaal is dat degene die dan eindelijk het licht ziet (de rijke) een extreem voorstel doet. Stuur dan iemand uit de dood terug om ze tot andere gedachten te brengen. Maar als je niet luistert naar de wet en de profeten dan luister je ook niet naar een zombie. Het onmogelijke en het lugubere overtuigt in deze wereld allang niet meer. De schrift spreekt hier naar mijn overtuiging over zoiets als politiek. Hoe gek dat ook klinkt. Als je niet luistert naar de noden van het volk, door wat ben je dan wel te overtuigen. We weten van onszelf wel hoe je eigen manier van denken ontwikkeld is en dat je allang allerlei opvattingen hebt over rijk en arm en dat dit eerst moet gebeuren en dan dat en hoe moeilijk het is je door anderen te laten overtuigen. Als je al tenminste in debat wil. In die zin komen we allemaal in de hel. We willen eigenlijk niks veranderen, want de meesten van ons gaat het goed. Zo dat is dan maar gezegd. Maar wees gerust, ik ben ooit katholiek opgevoed en weet dan altijd wel weer iets positiefs te zien of ergens de humor van aan te voelen. Want inderdaad ik zou me niet laten gezeggen door een uit de dood teruggekeerde zombie. We zitten niet in een griezelfilm.

Die christenen uit de Handelingen deelden alles met elkaar. Het zijn maar een paar korte zinnen, maar toch hebben ze zovelen door de eeuwen heen geïnspireerd tot het oprichten van kloosterordes, congregaties, pogingen tot samenleven en delen. Nog steeds. De nuchterheid gebiedt wel te zeggen, dat die groep christenen al snel uit elkaar viel omdat ze het niet volhielden. Het is ook moeilijk. Maar op het ogenblik blijven we wel achter als mensen die iets met de bijbel hebben. Zeker niet met diaconie, want dat is redelijk georganiseerd, maar het gaat niet alleen maar om zorg waarbij je de verhoudingen laat zoals ze zijn. Er wordt hier en daar nagedacht over alternatieven die het bestaande kunnen openbreken, waarvan ik de rijken vraag er hun geld in te stoppen zonder nu eens naar de risico's te kijken. Ik heb het over deeleconomie. Bijbelser kan bijna niet. De term spreekt mij

aan, niet in abstracte zin, maar omdat het delen erachter zit. Als je goed oplet zie je het allang hier en daar. Vooral via je computer kun je gebruik maken van Peerby, Thuis Afgehaald en talloze andere initiatieven die het vrijwel gratis delen van inspanningen materieel en immaterieel mogelijk maakt. We gaan het zo dadelijk ook doen met ons deelfeestje. We veroveren daarmee niet de wereld, maar het is alleen om even te proeven hoe het kan zijn om het nu eens even niet op marktplaats te zetten, maar echt weg te geven en daarvoor weer terug te krijgen. Als het lukt gaan we het vaker doen. Kijk, dat kost dus bijna geen geld, beter, geld is afwezig. Je deelt wat je hebt. De rijken hoeven daar hun geld niet in te stoppen, maar ik ervaar bijvoorbeeld het ontstaan van Sociale Coöperaties als geïnspireerd op die eerste christenen. Ik kwam een week geleden Afripan tegen. Een groep Afrikanen die koken in opdracht en die een grote keuken nodig hadden. Ik kan hen die misschien ter beschikking stellen en daarvoor gaan ze dan nu en dan misschien koken in het betreffende buurthuis. De grote worsteling is natuurlijk of ze tijdens hun werkzaamheden hun uitkering kunnen behouden. We bepleiten dan een zogenaamde regelluwe zone. Je wil niet weten hoe moeilijk de Sociale Dienst dan doet, want je komt met je verdiensten niet in een paar maanden boven de uitkering uit. Ik zou zeggen, rijken investeer in zo'n club, er zijn er meer in Den Haag. Het zijn overigens niet helemaal toevallig allemaal Christenen. Het zou best eens kunnen dat de schrift ons steeds wijst op die deel economische aspecten van christenzijn. Ik tenminste voel die inspiratie over de eeuwen heen nog steeds.

Toen ze terugkwam met haar koffie, wist ik mijn nummer weer.

Hoe is uw naam, zei het jonge meisje, dat Maria heette.

Ik heet Jozef.

Zo heet mijn vriend ook, zei ze. Ik vind het zo'n mooie naam.

Henk Baars